

A magyar gazdasági és erdészeti iskolák ügye.

Kivonat az orsz. Magyar Gazdasági Egyesület f. é. October 2-án tartott igazg. választmányi üléseinek jegyzőkönyvéből.

IV. Azon megbízatás folytán, melylyel mélt. gróf Serényi László és tek. Peterdy Gábor urak s egyesületi tagok az igazg. választmány által kiküldettek a végre: hogy a felsőmagyarországi tanintézet tárgyában történt ajánlatok alapján Rimaszombat, Igló és Eperjes városok előljárói- és képviselőivel a helyszínén értekezve, kellő figyelemmel a felvidéki gazdaságok kisebb terjedelmére, és a fenyves erdőség ottani fontosságára, kimerítő tudomást, s illetőleg egyezkedési alapokat szerezzenek a tanintézet számára szánt földtér minőségéről, s a tett ajánlatok részletes foganatosításának tüzetes föltételeiről, — kedvesen vette az igazg. választmány a fentnevezett kiküldöttek következő részletes jelentését Rimaszombat városa hazafiúi ajánlata tárgyában addig is, míg Igló s Eperjes városai részéről az Egyesülethez már beküldött nyilatkozatokból s illetőleg a helyszínén szerzett tapasztalatokból, e két utóbbi város ajánlata iránt is a részletes jelentést hasonlóan összeállíthatják, hogy aztán az iskolaügyi bizottmány a Felső-Magyarország számára tervezett gazd. tanintézet helyének minél czélszerűbb megválaszthatására nézve annál kimerítőbb véleményt adhasson.

A vonatkozott jelentés Rimaszombat városa ajánlatát illetőleg a következő:

Rima-Szombat városában, folyó évi június 5-kén személyesen megjelenvén, kapott utasításainkhoz híven, a város előljárói és képviselői, valamint számos vidéki ügy-érdekeltek jelenlétében, a felső magyarországi tanintézet helyiségét illető kérdést tárgyalás alá revén, kölcsönös eszmecsere, és a fenforgó kérdés komoly megvitatása után, a következő pontokban állapodtunk meg.

Rima-Szombat városa kész az országos közügynek minden hatalmában álló áldozatokat meghozni azon egyetlen kikötés alatt, ha a gazdasági tanintézet belhelyisége a városhoz oly közel állíttatik fel, hogy ez által mód és alkalom nyujtatik a város egyes polgárainak — gyermekeiket az apai háznál szállásolva és ételmezve — az intézetben olcsón kiképezhetni.

Mely czél elérhetése végett a város az intézet belhelyiségéül, tökéletesen a város mellett, legközelebb (a térképen I romai számmal jelölt) — a miskolcz-putnoki országút mentében fekvő beltelket jelölte ki.

Mely beltelek északról a város beltelkei szomszédságában, kelet-ről a miskolcz-putnoki országút, délről a malomut, nyugotról pedig a Rima folyó által határoztatván, hosszas négyszögü rendes alakban, mintegy 13—14 holdnyi szabad térséget képez, — s szép emelkedett sík fekvésű, úgy azonban, hogy a Rimafolyó felé szelíd hajlással mélyed; — minél fogva fekvését délnyugotinak lehet mondani.

Ezen beltelektől nyugotra a Rimafolyó jobb partjára hajolva, terül el a tanintézet számára kijelölt gazdaság, az úgy nevezett pen-delesi pusztá egy tagban 1020 hold (1200 □ öllel számítva.)

E pusztá a város saját tulajdona lévén, mint elkülönített önálló gazdaság, folytonosan haszonbérileg kezeltetett, s jelenleg is bérben van, úgy mindazáltal, hogy a bérlő azon perczben tartozik kibocsátani, a mint a gazdasági tanintézet át fogja venni.

Van pedig a kérdéses pusztában:

haszálórét (a térképen II r. sz. alatt)	130 hold,
szántóföld (" III r. sz. alatt)	402 "
erdő (" IV r. sz. alatt)	488 "
egészben	1020 hold.

Mely egy tagban fekvő szép gazdaság, bár közvetőleg a beltelek közelében fekszik, de attól még is a polgároknak apróbb földjei által záratik el; — a nemes város, hogy ezen is segísen, késznek nyilatkozott, hogy a beltelek a kültelekkel közvetlen összeköttetésbe jöjjön (a térképen a—b ut) kisajátítás és a folyócska áthidalása által a bel- és külteleket összekötni és így egytagusítani.

Ezen egész birtoktestet a nemes város a tanintézetnek kész örök bérbe átadni; — még pedig azon nyilvános kikötéssel, hogy az intézet számára kijelölt egész beltelket ingyen és minden bérfizetés nélkül adja át az intézetnek; — míg

az 1020 holdnyi külsőséget, minden gazdasági épületeivel, és az erdőben fennálló szálasfa szabad használatával, évenkénti fizetendő két ezer forint örökbérért adja az intézet korlátlan, és minden megszorítás nélküli szabad rendelkezésére, és mindennemű jövedelkei haszon-élvezetébe; — úgy mindazáltal, hogy az adót és közterheket az intézet viseli.

Kötelezi pedig magát a nemes város az érintett egész területet és gazdaságot azonnal átadni, és az intézet használatába bocsátani; —

valamint régre építési anyagul egyelőre 200 ezer darab téglá ingyen kiszolgáltatását rólt szíves megajánlani.

Az építési anyagokat illetőleg megjegyzendő, hogy a tanácskozásban számos vidékbeli ügy-érdekeltek, részint mint magán birtokosok, részint mint társulati képviselők résztvevén, az intézet felépítéséhez oly jelentékeny kő, épületfa, mész, és vasanyagok ingyen kiszolgáltatását buzgólkodtak felajánlani, hogy az intézet épületeinek felállítása sokkal kevesebbe fog kerülni, mint egyelőre gondolni is lehet; mely ajánlatukat az illetők azonnal, a mint az intézet felállítása elrendeltetik, készek aláírasi körleveleken még nagyobb mennyiségre terjeszteni.

Ez Rimaszombat városának és lelkes polgárainak azon nemes ajánlata, melyről az eredeti hivatalos okiratot ^{378/863} szám alatt, egész terjedelmében és részletesre, csatolmányjaival egyetemben ide mellékelre, szerencsések vagyunk benyújtani.

Már a mi a birtok minőségét illeti, arra nézve a következőket jegyezzük meg:

1.) A tanintézet számára kijelölt beltelket illetőleg csak annyit mondhatunk, hogy az a város belpiaczához közelfekvésénél fogva, valamint azért is, mert a miskolcz-putnoki országutra dülő része, magasabb emelkedettségű sík tér, és végre elég térs (13—14 hold), hogy azon az intézethez megkívántató legszükségesebb épületek, udvarok, kertek, s más megkívántatóságok kényelmesen elférjenek: belteleknek tökéletesen alkalmas és minden igényeket kielégítő helyiség; — annnyival inkább, mert egy részben emelkedett, nyílt és szabad tér lévén, jó és egészséges levegővel bír, a nélkül, hogy zord viharoknak ki volna téve, miután északról a város által van földre és védre, és a nélkül, hogy más részről áradásoktól kellene tartania.

A beltelek talaja homokkal vegyült agyag, mely eddig legnagyobb részben kertileg miceltetett, s oly televényes korhany vegyületű, mely mind a gyümölcsfa, mind más gazdasági mindenféle faeműek tenyésztésére, valamint különösen a Rimafolyamra hajló mélyebb részeiben a konyhakertészetre is tökéletesen alkalmas.

2.) A kaszálórétkeket illetőleg, a térképre egy futó tekintet mutatja azon szép fekvést és kedvező helyzetet a Rimafolyó jobb partján, és különösen a gazdaság terjeméhez képesti szerencsés arányt, melyet az itteni kaszálók elfoglalnak, hátha mindezekhez még hozzá vesszük, hogy az egész rétség a Rimafolyó melletti szerencsés fekvésénél fogva, általában egész terjedelmében, kevés költséggel öntözhetővé tehető. — Ed-

dig, állítólag érente kétszer kaszáltatott, s átlagban mintegy 10—12 mázsa anya szénát, és 5—6 mázsa sarjút szolgáltatott holdankint.

3.) A szántóföldek a rétektől délnyugotra fekszenek s magasabb emelkedettségűek, de mindazáltal is szelíd hullámzásuak, a mit az is mutat, hogy vizmosás az egész területen alig találtatik.

A termő talaj: sötét sárga, néhol veresbe játszó sárga agyag, kevés homokkal vegyült kötött talaj, mely azonban minden kötöttsége mellett is könnyen művelhető, a mennyiben két ökörrrel mindég szántható: — a termőréteg mélysége 1—3 láb között változik, mely alatt az altalaj mintegy 2—3 lábnyi vastag agyagrétegeben terül el, mely sokkal kevesebb homokkal lévén vegyülve mint a feltalaj, az esővizet nehezen bocsátja át; ezen altalaj alatt végre egy harmadik kövesült agyag terület fekszik, mely a víz alászivárgást tökéletesen meggátolja, mely körülménynél fogva, különösen nedvesebb időben, a felréteget is helyel közel vadvizessé teszi; a min azonban alagsóvezéssel könnyen segíthetni.

Különben a talaj termőképessége, a vegyület természeténél fogva nem rossz, bár lehet mondani, hogy általában sok trágyát, és jó művelést igényel. — Jelenleg a gazdaság bérbe lévén kiadva, és nem kitünőleg műveltetvén, rozs, árpa zab és tengeri termelésére használtatik, és terem holdankint átlagban állítólag:

rozsot egy 1200	□	öles holdon	. .	10 mérőt
árpát	"	"	"	10 "
zabot	"	"	"	12 "
tengerit	"	"	"	14 "

A vöröslóhert kitünőleg termi, luczernával, baltacszimmel s más efféle takarmány neműekkel nem tétettek kísérletek.

Nézetünk szerint gondosabb művelés és földjavítás mellett a tiszta buzát, sőt a repcét is megteremné, — főfelétele azonban a jól rendezett állattenyésztés, miután csak is a gazdag trágyázás képes a felföld hullámos hegy-völgyei kömorzsalék vegyületű soványabb talaját, termő erőben folytonosan fentartani!

4.) Erdeje a rétekekkel és szántóföldekkel folytatólagosan egy tagban, a gazdaság délnyugoti részét képezi, s hullámos magasabb fekrésznél fogva az egésznek mintegy koronájául tekinthető.

Há mutatcánya egyébiránt a magyarhoni legtöbb erdőnek, a mennyiben az erdőművelésre nálunk még eddig fájdalom nem fordítottán kellő gond és szorgalom: erdeink legnagyobb részben vagy min-

den számítás nélkül meggondolatlanul pusztíttatnak el, vagy kellőleg értékesíteni nem tudván, legjobb s legerőteljesebb erdeink tulélik magukat, s legszebb hasznukat az idő emészti fel.

A kérdéses erdőterület is, inkább túlélte, mint erőben lévő erdőnek mondható, mely virágjában szálás tölgy és cserfából állott, most azonban leginkább elvénült tölgyerdő, melyet utónövésül a nyírfa vert fel; — uralkodó fa benne a tölgy egy neme, melyet itt mocsárfának neveznek (*Quercus pedunculata*, *Stieleiche*) mely az egész erdő $\frac{1}{4}$ részét képezi, $\frac{1}{4}$ részben pedig nyírfa: — e fő fajokon kívül találhatik benne *Quercus ceris*, *Quercus robur*, *Carpinus betulus*, *Pinus austriaca*, helylyel-közzel *Pinus picea*, *Pinus abies* és *Pinus larix* is melyek — mint a tapasztalás igazolja, *cultivatio* következtében szépen diszlenek, és sebesen nőnek.

Az erdőtalaj igen jó, kevés homokkal vegyült sárga agyag talaj, mely gondos művelés és szorgalom mellett úgy a lombosfák minden nemeit, valamint a fenyőfákat általában megtermené; — a minthogy a közel szomszédságokban, sőt a városi erdők más részeiben is igen szép és diszló fenyves ültetvények láthatók; — azonban a gömörmezei erdőszeret jellemzőleg legszebb és legnagyobb szerű példák herczeg Koburgnak az egész megyét uralgó, s országszerte híres lombos és fenyves vegyes erdei.

A kérdéses erdőt illetőleg, bővebb tájékozás végett ide csatoljuk, úgy a városi erdőmester hivatalos erdőleírását, valamint egy másik, szomszéd uradalombeli erdőmester erdőbecslését is; — melyek az erdő jelen állását, valamint értékét, úgy talaj minőségét és tenyészképességét is pontosan meghatározzák.

5.) Gazdasági épületei, mint a térképen láthatók, a birtok közepe táján, igen szép emelkedett helyen fekszenek, jó karban vannak, téglából épülvők és cseréppel födvrők, az istállók boltozottak.

A gazdaságra nézve nevezetes előny, hogy ezen emelkedett helyen is soha vízszükséget nem szenved, — sőt mint a térképen is látható, főlöslag forrásvíze egész a rétekbe csergedez alá s igen jó ivó vizet szolgáltat, — levegője tiszta és egészséges; — jégverés emberemlékezet óta nem volt, — közlekedési utjai általában jók.

Megjegyzendő még, hogy Rima-Szombatnak szép szőlőkertjei is vannak, melyek jó asztali bort teremnek, valamint gyümölcsös kertjei, melyekben a gyümölcs minden nemei diszlenek.

A város lakosai vallásra nézve rom. catholikusok, reformátusok és lutheranusok, s ugyanannyi egyházzal bírnak.